

KARADENİZ

2022 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA
BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

Editörler
ÖZGÜR TÜFEKÇİ
FEVZİ KIRBAŞOĞLU

KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Stratejik Araştırma Merkezi

SAM

KARADENİZ

2022 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

Editörler
ÖZGÜR TÜFEKÇİ
FEVZİ KIRBAŞOĞLU

KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Stratejik Araştırma Merkezi

SAM

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

Özgür Tüfekçi

Doç. Dr. Tüfekçi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Stratejik Araştırma Merkezi Müdürü ve Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesidir. Aynı zamanda, İngiltere merkezli bir düşünce kuruluşu olan CESRAN International'ın (www.cesran.org) kurucusu ve Genel Direktörüdür. Sheffield Üniversitesi'nden Uluslararası İlişkiler yüksek lisans derecesi ve Coventry Üniversitesi'nden Sosyoloji ve Uluslararası İlişkiler doktora derecesi almıştır. Başlıca araştırma alanları Avrasyacılık, Ulus İnşası, Milliyetçilik Teorileri, Jeopolitik Kuramlar ve Yükselen Güçlerdir.

Fevzi Kırbaşoğlu

2015 yılında Atatürk Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. 2019 yılında yüksek lisans öğrenimini Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda tamamladı. 2021 yılından itibaren Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Arş. Gör. olarak görev yapmayı sürdürmektedir.

KARADENİZ:

2022 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

KTÜ-SAM Kitapları 3

www.ktu.edu.tr/sam

ISBN: 978-605-2271-60-5

© 2023 Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları

1. Baskı: Aralık 2023, Trabzon

Kapak Tasarımı / Sayfa Düzeni

KTÜ Stratejik Araştırma Merkezi

Baskı: KTÜ Matbaası, TRABZON

Tel: 0462 377 21 43

Adres: KTÜ Yayınları Satış Bürosu

Tel: 0462 377 22 32

Üniversiteler Yayın yönetmeliğinin 6. maddesine göre bu eserin bilim ve dil bakımından sorumluluğu yazarlara aittir.

Bu eserin herhangi bir kısmının izinsiz ve kaynak gösterilmeden alıntılanması, internet sitelerinde yayınlanması, pdf ya da kitap şeklinde parayla satılması yasaktır. Aksi eylemde bulunanlar telif hakları yasaından doğan tüm yükümlülükleri peşinen kabullenmiş sayılırlar.

KARADENİZ:

2022 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler

Editörler: Özgür Tüfekçi & Fevzi Kırbasoğlu

İçindekiler

TAKDİM	8
1. BÖLÜM: Bölge Ülkelerinin 2021 Görünümü	
Girişimci ve İnsani Dış Politika Işığında Türkiye: 2022.....	13
RUKİYE PATAN	
Barış ve Çatışma İkileminde Çözüm Arayan Azerbaycan: 2022.....	48
HÜLYA KINIK	
Bulgaristan için Zorlu 2022 Yılı: Ukrayna Savaşı ve İç Politikada Çalkantılar	72
VAHİT GÜNTAY	
2022 Gelişmelerinin Ermenistan İç ve Dış Politikasına Yansımaları	94
MUHARREM BAYRAK	
Batı ile Birleşme Sürecinde Gürcistan: 2022.....	136
HASAN YILMAZ	

Savaşın ve Ekonomik Krizin Gölgesinde Moldova: 2022 .. 182

NÜKHET GÜNTAY

Tarihin Etkisinde, Savaşın Sınırında Romanya: 2022 211

EDA TUTAK

2022 Ukrayna Savaşı Sonrası Rusya: İç-Dış Politikada ve
Ekonomi Alanındaki Değişimler 247

MELTEM HASANÇEBİ ve FEVZİ KIRBAŞOĞLU

Ukrayna'da Direnişin Bir Yılı: 2022 285

ADNAN SEYAZ

Yunanistan: 2022 315

GÖKHAN ÖÇALAN

2. BÖLÜM: Uluslararası Aktörler ve Geniş Karadeniz Havzası

ABD'nin Karadeniz Politikası, 2022: Amerikan İstisnacılığı
Üzerinden Bir Okuma 354

MURAT ÜLGÜL

NATO'nun Geniş Karadeniz Havzasındaki Rolü 386

KEMAL GÖKÇAY ve MURAT ÇEMREK

Karadeniz Havzasının Güvenliğinde Çin'in Rolü: Türkiye ile
Olası İş Birliği Unsurlarının Etkisi 406

MÜGE YÜCE

Avrupa Birliği'nin Doğu Ortaklığı Politikası: 2022
Gelişmeleri Işığında Bir Değerlendirme 425

FEVZİ KIRBAŞOĞLU ve MELTEM HASANÇEBİ

3. BÖLÜM: Geniş Karadeniz Havzasında Sınırşan Sorunlar

2022 Rusya-Ukrayna Savaşı'nda Rol Alan Muharip Devlet
Dışı Aktörlerin İncelenmesi 448

AHMET ATEŞ

Geniş Karadeniz Havzasında Sınır Aşan Sorunlar: Avrupa
Enerji Krizi 469

ANIL ÇAĞLAR ERKAN ve AYÇA EMİNOĞLU

Rusya Federasyonu'ndaki Kısmi Seferberlik Kararı: İş
Dünyası ve İnsan Kaynakları Yönetimi Açısından Bir
Değerlendirme 516

MUHAMMET NEGİZ ve NİMET KALKAN

YAZARLAR 569

TAKDİM

Karadeniz: 2022 Gelişmeleri Işığında Bölgesel Değerlendirmeler yayın serisi üçüncü yılında hem bölgesel hem de küresel gelişmelere odaklanarak bölge ile ilgilenen araştırmacılar için bir başvuru kaynağı olma hedefini bu yılda devam ettirmekte.

Oldukça yoğun gündem içerisinde çok büyük bir emeğin ürünü olarak sizlerle buluşan ve 2022 yılının değerlendirmesini içeren eserimizde birbirinden değerli yazarlarımız çalışmalarını uzmanlıkları çerçevesinde sunarken analitik yaklaşımlarıyla birbirini tamamlayan bölümlerle kitaba bütüncül bir perspektif katmaktadırlar.

2022 yılında Karadeniz Havzasındaki gelişmelerin ele alındığı bu kitapta on yedi makale yer almaktadır. Üç bölümden oluşan kitabımızın ilk bölümünde havzadaki ülkelerden onunun 2022 yılında yaşadıkları süreçler masaya yatırılırken; ikinci bölümde uluslararası aktörlerin havzaya yaklaşımları ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise nispeten daha bağımsız makalelerle Karadeniz havzası farklı açılardan incelenmekte ve okuyucuya ilk iki bölümdeki makaleleri analitik olarak birleştirebilecekleri alan sunulmaya çalışılmaktadır.

Birinci bölüm Rukiye Patan'ın Türkiye'nin iç ve dış politika alanında ve ekonomik kapasitesinde önemli gelişmelerin gerçekteştiği bir yıl olan 2022'yi değerlendirdiği "*Girişimci ve İnsani Dış Politika Işığında Türkiye: 2022*" başlıklı çalışma ile başlamaktadır. Akabinde Hülya Kınık Azerbaycan'ın 2022 yılında genel görünümü üzerine bir çerçeve sunma amacı

taşıyan “Barış ve Çatışma İkileminde Çözüm Arayan Azerbaycan: 2022” makalesi; Vahit Güntay “Bulgaristan için Zorlu 2022 Yılı: Ukrayna Savaşı ve İç Politikada Çalkantılar”; Muharrem Bayrak “2022 Gelişmelerinin Ermenistan İç ve Dış Politikasına Yansımaları”; Hasan Yılmaz “Batı ile Birleşme Sürecinde Gürcistan: 2022”; Nükhet Güntay “Savaşın ve Ekonomik Krizin Gölgesinde Moldova: 2022”; Eda Tutak “Tarihin Etkisinde, Savaşın Sınırında Romanya: 2022”; Meltem Hasançebi ve Fevzi Kırbaşoğlu “2022 Ukrayna Savaşı Sonrası Rusya: İç-Dış Politikada ve Ekonomi Alanındaki Değişimler”; Adnan Seyaz “Ukrayna’da Direnişin Bir Yılı: 2022”; Gökhan Öçalan “Yunanistan: 2022” başlıklı makaleleriyle havza ülkelerini ele almaktadırlar.

İkinci bölümde ise havzanın dışındaki aktörlerin havza ülkelerine yaklaşımları ve politika oluşturma süreçleri Murat Ülgül’ün “ABD’nin Karadeniz Politikası, 2022: Amerikan İstisnaçılığı Üzerinden Bir Okuma”; Kemal Gökçay ve Murat Çemrek’in “NATO’nun Geniş Karadeniz Havzasındaki Rolü”; Müge Yüce’nin “Karadeniz Havzasının Güvenliğinde Çin’in Rolü: Türkiye ile Olası İş Birliği Unsurlarının Etkisi” ve Fevzi Kırbaşoğlu ve Meltem Hasançebi’nin “Avrupa Birliği’nin Doğu Ortaklığı Politikası: 2022 Gelişmeleri Işığında Bir Değerlendirme” başlıklı makaleleriyle incelenmektedir.

Son bölümde ise ilk iki bölümdeki makaleleri tamamlayıcı ve birleştirici olarak Ahmet Ateş “2022 Rusya-Ukrayna Savaşı’nda Rol Alan Muharip Devlet Dışı Aktörlerin İncelenmesi”; Anıl Çağlar Erkan ve Ayça Eminoglu “Geniş Karadeniz Havzasında Sınır Aşan Sorunlar: Avrupa Enerji Krizi”; Muhammet Negiz ve Nimet Kalkan “Rusya Federasyonu’ndaki Kısmi Seferberlik Kararı: İş Dünyası ve İnsan Kaynakları Yönetimi Açısından Bir Değerlendirme” makaleleriyle elinizdeki eserin tamamlanmasını sağlamışlardır.

Yıllık mahiyetinde hazırlanan çalışmanın bu sayısının yayımlanması hususunda yazılarıyla katkıda bulunan değerli yazarlarımıza ve kitabımıza teveccüh gösteren saygıdeğer okurlarımıza teşekkür ederiz.

DOÇ. DR. ÖZGÜR TÜFEKÇİ
KTÜ-SAM Müdürü

ARŞ. GÖR. FEVZİ KIRBAŞOĞLU
KTÜ-SAM Araştırmacı

Trabzon - Ekim 2023

Geniş Karadeniz
Havzasında
Sınıraşan
Sorunlar

3. BÖLÜM

2022 RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI'NDA ROL ALAN MUHARİP DEVLET DIŞI AKTÖRLERİN İNCELENMESİ¹

Ahmet Ateş

[Dr. Öğr. Üyesi, Iğdır Üniversitesi]

Giriş

Rusya Federasyonu'nun Ukrayna'ya ait olan Kırım'ı ilhak etmesi ile sonuçlanan ve 2014 yılında başlayan çatışma süreci, 2022 yılında Rusya'nın Ukrayna'yı işgale başlaması ile iki ülke arasında -uluslararası hukuk çerçevesinde olmasa da fiilen-topyekûn bir savaşa evrilmiştir. Yaklaşık bir yıldır devam eden savaşın bölgesel ve küresel güvenliğe çeşitli etkileri bulunmaktadır. Rusya'ya her alanda uygulanan ağır yaptırımlar ve küresel olarak yaşanan enerji arz güvenliği sorunu, bunlardan birkaçını teşkil etmektedir.

Küresel güvensizliğe olan etkilerine ilave olarak Rusya-Ukrayna Savaşı, tüm bunlarla birlikte iki açıdan daha son derece önem arz etmektedir. İlk olarak Rusya-Ukrayna Savaşı, gerçekleşen Bosna Savaşı'nın ardından kıta Avrupası ve yakın çevresinde gerçekleşen ve bölgesel/küresel aktörlerin dahil olduğu ilk savaştır. İkinci olarak ise savaşın her iki tarafı da muharip devlet dışı aktörlerden yoğun bir şekilde faydalanmaktadır.

¹ Bu çalışma, 11 Aralık 2022 tarihinde II. Uluslararası Hitit Güvenlik Çalışmaları Kongresi'nde sunulan "Rusya - Ukrayna Savaşı'nın Muharip Devlet Dışı Aktörleri" başlıklı bildirinin genişletilmiş halidir.

Bu bağlamda, bu çalışmada, Rusya-Ukrayna Savaşının muharip devlet dışı aktörleri incelenmektedir. İlgili savaşta yer alan ve kapasite, boyut ve çatışmalara olan etkisi değişiklik gösteren birçok bölgesel ve küresel aktör bulunmaktadır. Ancak, araştırmada muharip olarak en çok öne çıkan ve çatışmalara etkisi göreceli olarak daha fazla olan üç aktör merkeze alınarak incelenmiştir. Bunları, Rusya tarafında yer alan ve özel bir askeri şirket olan Wagner Grubu, Ukrayna tarafında yer alan Azov Alayı ve Uluslararası Lejyon oluşturmaktadır.

Çatışmanın Rusya tarafında olan Wagner Grubu, 2014 yılında gerçekleşen ilk çatışmada da Ukrayna'da faaliyet göstermiştir. Ayrıca, Rus dış politikası kapsamında Suriye ve Afrika'da faaliyetlerine devam etmektedir. Çatışmanın Ukrayna tarafında olan Azov Alayı ise 2014 yılındaki çatışmalarda kurulan gönüllü bir birliktir ve ilerleyen yıllarda Ukrayna Savunma Bakanlığı'na bağlı olarak özel amaçlı birlik olarak tanınmıştır. Son olarak Uluslararası Lejyon ise 2022 yılında Ukrayna Cumhurbaşkanı Volodymyr Zelensky tarafından Rusya'ya karşı Ukrayna saflarında savaşmak isteyen yabancı savaşçılar için tesis edilmiştir. Diğer iki aktörün aksine, Uluslararası Lejyon personeli, bölge ve ülke vatandaşlarından oluşmamaktadır ve Lejyon faaliyetlerine 2022 yılında başlamıştır.

Bu bağlamda, ilk olarak 2014 yılındaki çatışmalardan başlayarak, 2022 yılında başlayan Rusya-Ukrayna Savaşı'na giden süreç kısaca özetlenecektir. Ardından savaşta göreceli olarak etkili olan üç devlet-dışı muharip aktör olan Wagner Grubu, Azov Alayı ve Uluslararası Lejyon analiz edilecektir. Son olarak ise genel bir değerlendirme sunulacaktır.

Rusya – Ukrayna Savaşına Genel Bir Bakış

Rusya – Ukrayna ilişkileri tarihsel süreçte çeşitli kırılma noktaları yaşamıştır. Göreceli olarak daha yakın tarihte geçen ilk kırılma noktası ise 1922 tarihinden itibaren Sovyet Sosyalist

Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'nin bir parçası olan Ukrayna'nın 1991 yılında SSCB'den ayrılması sürecinde gerçekleşmiştir. Gorbaçov döneminde izlenmeye başlanan Glasnost ve Perestroyka politikalarının yanı sıra 1990 yılında gerçekleştirilen Ukrayna parlamentosu seçimleri Ukrayna'da yükselen milliyetçiliğin ve Sovyet (Rus) karşıtlığının ülke genelinde artışını göstermiştir (Hale, 2008, s. 299). Kurumsal ve fikri temelleri 1987 yılında kurulan Ukrayna Bağımsız Yaratıcı Entelijansiya Derneği'ne (the Ukrainian Association of Independent Creative Intelligentsia) dayanan, bağımsızlık ve Rus karşıtlığı fikirlerinden beslenen Ukrayna milliyetçiliği (Blaj, 2013, s. 167) bağımsızlık sürecinde önemli bir faktör olmuştur.

Ukrayna'nın SSCB'den ayrılması iki ülkenin ilişkilerinin tarihsel ve demografik sonuçlarından bağımsız olmamıştır. Başka bir deyişle, yeni kurulan Ukrayna Devleti'nin sosyolojik ve demografik yapısı Ukrayna ve Rus milliyetçiliği, Ukraynalı kimliği ile Rusça konuşan nüfus eksenlerinde bölünmüştür. Bu durumun bir sonucu olarak Ukrayna toplumunun bir kısmı Batı ile entegre olan bir Ukrayna arzusuna sahipken, bir başka kısmı ise Rusya ile tarihsel bağların devam ettirildiği bir Ukrayna kimliğine sahip çıkmıştır (Miller, Hesli ve Reisinger, 1994, s. 403; Sasse, 2001, s. 72-73; Kuzio, 2006, s. 80; Petro, 2015). Birden fazla Ukraynalı kimliği ve siyasal izdüşümünün olması ise bağımsızlık sonrası süreçte hem Ukrayna'nın siyasal istikrara kavuşmasına engel olmuş hem de Rusya'nın ülkeye siyasal veya askeri müdahaleleri için sebep oluşturmuştur.

Yakın tarihteki ikili ilişkilerdeki ikinci kırılma noktası ise 2004 yılında Ukrayna'da gerçekleşen seçimler ve sonrasında ülke genelinde yaşanan karışıklıklar ve Turuncu Devrim sürecidir. Başkanlık Seçimlerinin ikinci turunda Rus yanlısı aday Viktor Yanukovych'in seçimi kazandığının açıklanmasının ardından sonucun şaibeli olduğunu ilan eden diğer aday Viktor Yuschenko'nun çağrısının ardından Ukrayna toplumunun büyük bir kısmı ulusal düzeyde protestolar düzenlemiş ve karara itiraz etmiştir (Åslund, 2005, s. 327; McFaul, 2007, s.

49). Protestolar sonucunda seçim sonucu değişmiş ve Batı ile entegrasyonu savunan aday olan Yuschenko Ukrayna'nın cumhurbaşkanı seçilmiştir (Kubicek, 2009, s. 323; Katchanovski, 2008, s. 363). Yuschenko'nun liderliğinde kurulan ve Batı ile entegrasyonu savunan koalisyon ise 2006 yılında dağılmıştır ve Ukrayna'nın siyasal istikrarsızlığı devam etmiştir (Wolczuk, 2005, s. 3).

Üçüncü kırılma noktası ise 2013 yılında gerçekleşmiştir. Dönemin Ukrayna Devlet Başkanı Yanukovych Kasım 2013 tarihinde Avrupa Birliği ile yapılan serbest ticaret anlaşmasının imza sürecini ertelediğini açıklamıştır (Shevel, 2015, s. 154). Bu açıklamanın ardından ülke genelinde protestolar başlamış ve ilgili protestolar kısa zamanda Ukrayna vatandaşları ile polislerin çatışmasına ve şiddet olaylarının ülke geneline yayılmasına yol açmıştır (Düvell ve Lapshyna, 2015, s. 1). Literatürde Euromaidan hareketi olarak tanımlanan ve yaklaşık üç ay süren iç karışıklığın temelinde iki büyük sonucu olmuştur. Bunlar; Başkan Yanukovych'in ülkeyi terk etmesi ve Rusya'ya sığınması ile Rusya'nın ilgili iç karışıklığı sebep göstererek Şubat 2014 tarihinde Ukrayna toprağı olan Kırım'ın tamamını ve Donbas bölgesinin bir kısmını işgal etmeye başlamasıdır (D'anieri, 2018, s. 89; Bunce ve Hozic, 2016, s. 435).

2014 Yılı Rusya – Ukrayna Çatışmaları

Rusya 2014 yılındaki işgali, Ukrayna'da yaşayan Rusça konuşan toplulukların güvenliğini sağlamak amacıyla gerçekleştirdiğini iddia etmiştir. Bu durum, bahsedilen Ukraynalı kimliği ve Rus milliyetçiliğı ile yakından alakalı olmakla birlikte gerçek nedenin Ukrayna'da yaşanan gelişmelerin Rusya tarafından Batı destekli bir darbe olarak algılandığı ve bir ulusal güvenlik tehdidi olarak düşünüldüğüdür (Instituto Espanol de Estudios Estrategicos, 2015). Bu kapsamda, Kırım ve Donbas bölgeleri başta olmak üzere Rusya, Ukrayna içerisindeki ayrılıkçı gruplara askeri ve

lojistik destek sağlamıştır (Mankoff, 2014, s. 64). Rus askeri istihbarat teşkilatı olan GRU (Glavnoye Razvedyvatel'noye Upravleniye) ayrılıkçılara operasyonel, lojistik ve istihbarat desteği sağlarken (Bartles ve McDermott, 2014, s. 57-58; Payne ve Foster, 2017, s. 26) sivil istihbarat teşkilatı olan FSB (Federalnaya slujba bezopasnosti) ise Kırım ve Donbas bölgelerindeki ayrılıkçıların eğit-donat faaliyetlerini üstlenmiştir (Bukkvöl, 2016, s. 20).

Ukrayna ordusu ile ayrılıkçı güçlerin çatışmaları yoğunluk olarak Kırım ve Donbas bölgelerinde gerçekleşmiştir. Mart ve Nisan 2014 tarihinde birkaç şehirde yoğunlaşan çatışmaların sonucunda Donbas ve Kırım'da ayrılıkçı güçler şehrin önemli yerlerini ele geçirmiştir (Mitrokhin, 2015, s. 221-223). 6 Mart 2014 tarihinde ayrılıkçı güçlerin işgali altında toplanan Kırım Özerk Cumhuriyeti Parlamentosu, Kırım'ın Rusya'ya bağlanması konusunda referanduma gitme kararı almıştır. Kırım ve Sivastopol'de yapılan referandumlar sonrasında Kırım Cumhuriyeti'nin kurulduğu ve Ukrayna'dan bağımsızlığını ilan ettiği açıklanmıştır. Hemen ardından Rusya Kırım Cumhuriyeti'nin Rusya'ya katılma kararını tanımıştır (Marxsen, 2014, s. 367; Burke-White, 2014, s. 70; Masters, 2020, s. 1). Bölgesel devletlerin, küresel aktörlerin ve uluslararası örgütlerin itirazına rağmen Rusya Kırım'ı fiilen egemenliği altına almıştır bu durum günümüzde de geçerliliğini korumaktadır.

2022 Yılı Rusya – Ukrayna Savaşı

2014 yılında gerçekleşen çatışmaların ardından gerginliklerin sürmesine rağmen 2022 yılına kadar Ukrayna ve Rusya fiilen bir sıcak savaşın içinde olmamıştır. 24 Şubat 2022 tarihinde ise Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin “özel askeri operasyon” adı altında Ukrayna'nın işgal edilmesi ve Kiev rejiminin değiştirilmesini amaçlayan bir emir yayınlamıştır (Pifer, 2022). Operasyonun başladığı ilk ay düzenli bir şekilde ilerleyen Rus ordusu Mart ayının sonundan itibaren daha

güçlü bir direnişle karşılaşmış ve kısmen geri çekilmiştir. Eylül 2022 tarihinde ise Ukrayna ordusu ve bağlı güçler Rus ordusuna yönelik bir karşı atak başlatmış ve Kharkiv, Luhansk ve Kherson bölgelerini tekrar ele geçirmiştir (Pifer, 2022).

Savaşın başlangıcının ardından geçen yaklaşık bir yıl içerisinde iki tarafında kesin üstünlük sağladığını söylemek mümkün gözükmemektedir. Aktif olarak devam eden savaş, bölgesel ve küresel aktörlerin de sürece dahil olmasını sağlamıştır. Batılı devletler başta olmak üzere otuzdan fazla ülke Ukrayna'ya askeri yardımda bulunmuştur. Örneğin, Ukrayna'ya Ocak 2022 itibariyle, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) 50 milyar dolar (18,5 milyar doları askeri yardım olmak üzere), Almanya 2,3 milyar dolar ve İngiltere 1,9 milyar dolar yardımda bulunmuştur (Brown, Horton ve Ahmedzade, 2022). Ayrıca, savaş sebebiyle Rusya'ya ciddi ekonomik yaptırımlar uygulanmıştır (Girardone, 2022, s. 1683; Erkan, 2021, s. 145). Ekonomik yaptırımlar Rusya'nın ekonomisine olduğu kadar küresel ticarete de büyük oranda zarar vermiştir (Liadze, Macchiarelli, Mortimer-Lee ve Juanino, 2022, s. 6).

Rusya – Ukrayna Savaşı'nın bir diğer özelliği ise iki tarafın da yoğun bir biçimde muharip devlet dışı aktörlerden yararlanmasıdır. Rusya'nın Ukrayna'ya resmen savaş ilan etmemesi ve gerçekleşen çatışmaları “özel askeri operasyon” olarak sınırlandırması ile devlet dışı aktörlerin kullanımının göreceli olarak daha ekonomik olması muharip devlet dışı aktörlerin kullanılması konusunda bir motivasyon unsuru oluşturmaktadır. Ukrayna tarafında ise ülkenin fiilen işgale uğraması ve bir “bağımsızlık mücadelesi” verilirken hem ulusal hem de uluslararası tüm kaynaklardan mümkün olduğunca yararlanma motivasyonu bulunmaktadır.

Muharip Devlet Dışı Aktörler

Rusya – Ukrayna savaşındaki muharip devlet dışı aktörler temel olarak özel askeri şirketlerden ve gönüllülük temelinde

kurulmuş sivil birliklerden oluşmaktadır. İlgili savaşta yer alan ve kapasite, boyut ve çatışmalara olan etkisi değişiklik gösteren birçok bölgesel ve küresel aktör bulunmaktadır. Ancak, muharip olarak en çok öne çıkan ve çatışmalara etkisi göreceli olarak daha fazla olan üç ana aktör bulunmaktadır. Bunlar Wagner Grubu, Azov Alayı ve Uluslararası Lejyon'dur.

Wagner Grubu

Wagner Grubu resmi olarak 2014 tarihinde kurulmuş gözükse de ilgili yapının tarihi 2005 yılına dayanmaktadır. İlk olarak Antiterror ismiyle kurulan yapı, 2016 yılına kadar faaliyetlerini bu şirketin çatısı altında gerçekleştirmiştir (Marten, 2019, s. 190). Antiterror şirketinde çalışan bir ekip ise 2010'lu yılların başında Moran Güvenlik Grubunu, 2012 yılında ise Slavonic Corps isimli şirketleri kurmuştur (Kuczyński, 2018). Slavonic Corps bünyesinden ayrılan ve eski FSB personeli olan ekip ise 2014 yılında Wagner Grubu'nu kurmuştur (Sukhankin, 2019).

Wagner Grubu, hem yönetici ve eğitmen kadrosunun askeri ve sivil eski istihbaratçılardan oluşması hem de kurucusu Yevgeny Prizoghin'in Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile olan yakın ilişkisi sebebiyle Rus güvenlik ekosistemindeki diğer özel askeri şirketlerden ayrılmaktadır (Rabin, 2019). Bir diğer husus ise şirketin faaliyet gösterdikleri alanların tamamına yakınının Rus dış politikası ekseninde değişmesidir. 2015 yılından itibaren Wagner Grubu'nun Rusya ile iyi ilişkilere sahip olan Sahra Altı ülkelerinde artan faaliyetleri bu duruma örnek teşkil etmektedir. Diğer bir deyişle, temelinde ticari bir işletme olan Wagner Grubu bir yandan kendi çıkarlarının maksimizasyonu yerine Rus dış politikasının hedeflerini gözetmekte, bir yandan da faaliyetlerinin kapsamında Rus hükümetine makul bir reddedilebilirlik imkanı sağlamaktadır (Rondeaux, 2019). Son olarak ise, bir ticari işletme olan Wagner Grubu işe alım süreçlerinde yoğun bir biçimde Rus milliyetçiliğinden faydalanmaktadır (The Soufan Center, 2020).

Hibrit bir personel yapısına sahip olması, Rus dış politikası ekseninde faaliyet göstermesi ve en önemlisi işe alım ve faaliyetlerinde sıkça rastlanan Rus milliyetçiliği vurgusu 2014 yılında yaşanan Ukrayna-Rusya çatışmasında Wagner'i Rus güvenlik ekosistemindeki diğer aktörlerden ayırmaktadır. Bu kapsamda, Wagner Grubu 2014 yılında Kırım ve Donbas başta olmak üzere Ukrayna'da yaşanan karışıklıklarda aktif olarak rol almıştır. Kırım'ın kamu binalarının ve önemli noktalarının Rusya yanlısı ayrılıkçılar tarafından ele geçirilmesinde önemli bir rol oynayan ve kendilerini "küçük yeşil adamlar" olarak tanıtan birliklerin tamamına yakını Wagner Grubu personelinin oluşmuştur (Heinemann-Grüder ve Aris, 2022, s. 1). Kırım'ın ele geçirilmesinin ardından Wagner personeli Donbas ve Luhansk bölgelerinde de Ukrayna ordusu ile çatışmış ve şehrin kontrolünün ayrılıkçı güçlere geçmesini sağlamıştır (Heinemann-Grüder ve Aris, 2022, s. 2; Dyer, 2018, s. 2). Ukrayna istihbarat servisi SBU (Sluzhba bezpeky Ukrainy) 2017 yılında yaptığı bir açıklamada Kırım'ın ilhakının sorumlusunun Wagner Grubu olduğunu belirtmiştir (Sukhakhin, 2019b içinde SBU, 2017).

Wagner Grubu'nun 2014 yılındaki, Rusya perspektifinden, başarılı faaliyetleri şirketin Rus güvenlik ekosistemindeki yerini sağlamlaştırmıştır. Wagner Grubu 2014 yılındaki faaliyetleri ile birlikte saha tecrübesi edinmiş ve bir bakımdan rüştünü ispat etmiştir. Bu durumun bir sonucu olarak 2015 yılından itibaren Rus dış politikası ekseninde Suriye, Sudan ve Orta Afrika Cumhuriyeti başta olmak üzere şirketin faaliyet alanı genişlemiştir.

Şirketin faaliyetlerinin coğrafi kapsam ve sağlanan hizmet yönünden genişlemesi sonucu Ukrayna'da saha tecrübesi kazanan personel büyük oranda Afrika'da istihdam edilmektedir. Bu durumun bir sonucu olarak, yetişmiş Wagner personelinin büyük kısmı 2022 yılında başlayan Rusya-Ukrayna savaşında Ukrayna'da faaliyet göstermemektedir. Tecrübeli personelin ikamesi ise Rusya genelinde Wagner

tarafından yürütülen agresif bir işe alım politikası ile sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu durumun en çarpıcı örneklerinden birisi Wagner'in Rusya'daki hapishaneleri ziyaret ederek işe alımlar gerçekleştirilmesi oluşturmaktadır (Beale, 2022). İngiliz kaynaklarına göre savaşın başlangıcında bin olan Ukrayna'da faaliyet gösteren Wagner personeli 2022 yılının sonlarında yaklaşık yirmi bini bulmuştur (Beale, 2022). Yetişmiş personelin yoğunlukla diğer bölgelerde faaliyet göstermesi ve yeni personelin saha tecrübesi eksikliği sebebiyle Wagner Grubu başta Bahmut olmak üzere birçok şehirde yaşanan çatışmalarda Ukrayna ordusuna mağlup olmuştur. Başarısızlıkların ardından Rus ordusu ile Wagner Grubu arasında görüş ayrılıklarının olduğu da belirtilmektedir (Euronews, 2023).

Her ne kadar Wagner Grubu 2022 yılında başlayan savaşta 2014 yılındaki personel kalitesi ve performansından uzak olsa ve şirket Kremlin nezdinde kredisini yitirmeye başlasa da Wagner Grubu Rusya'nın savaşta kullandığı en etkili devlet dışı muharip aktör olmaya devam etmektedir. Bu bağlamda, savaşın seyrine göre tecrübeli personelin diğer bölgelerden kaydırılarak tekrar Ukrayna'da faaliyet göstermesi olasılık dahilinde gözükmektedir.

Azov Alayı

Savaşın Ukrayna cephesinde görev alan en önemli devlet dışı muharip aktör Azov Alayı'dır. Azov Alayı'nın kurulması, faaliyetleri ve geçirdiği dönüşüm ise Ukrayna'nın tarihsel sivil direniş kültürü ve 2014 sonrası ülkede yaşanan çatışmalardan bağımsız gelişmemiştir. Ukrayna'nın tarihsel süreci aynı zamanda bir işgaller ve mücadeleler süreci olarak gelişmiştir. Birinci Dünya Savaşı öncesinde elde edilen ve kısa süren ilk bağımsızlık sürecinde bir sivil direniş örgütü olarak "Free Cossacks" grubu Bolşevikler ile mücadele eden dönemin Ukrayna ordusu ile birlikte çatışmalara katılmıştır (Cohen ve Green, 2016, s. 1). Aynı şekilde, 1942 yılında kurulan Ukrayna

Direnış Ordusu isimli bir başka oluşum ise yaklaşık on sene içerisinde Nazi Almanyası, Sovyetler Birliğı ve Polonya kuvvetlerine yönelik gerilla savaşı yürütmüştür (Cohen ve Green, 2016, s. 1). Sovyetlerden bağımsızlığın elde edilmesinin ardından ise aynı gelenek Ukrayna Vatanseverleri isimli bir örgüt tarafından 2000'li yılların ortalarına kadar gayri resmi olarak devam ettirilmiş, 2005 yılında ise Kharkiv temelli olarak örgüt resmi olarak tekrar tesis edilmiştir (Stanford University Center for International Security and Cooperation, 2022). Mart 2014 tarihinde Ukrayna'da yaşanan karışıklıklar ile birlikte diğler gruplar gibi ayrılıkçı güçler ile çatışmaya başlayan Ukrayna Vatanseverleri grubunun üyeleri Azov Alayı ile birlikte çatışmalara dahil olmuştur. Aralık 2014 tarihinde ise Ukrayna Vatanseverleri resmi olarak lağvedilmiş ve üyeleri Azov Alayı'na dahil olmuştur (Stanford University Center for International Security and Cooperation, 2022).

Azov Alayı'nı ulusal, bölgesel ve küresel alanda öne çıkaran en önemli faktör şüphesiz Ukrayna'da 2014 yılında başlayan çatışmalardır. Azov Alayı, ülkedeki karışıklıklara yönelik oluşturulan gönüllü birliklerin ilki değildir. İlk kurulan sivil direniş birliğı Dnipropetrovsk valisi ve iş insanı Ihor Kolomoiskiy'nin fonladığı Dnipro 1 isimli kuruluştur (Cohen ve Green, 2016, s. 1; Umland, 2019, s. 110). Dönemin Ukrayna Hükümeti'nin Nisan 2014 tarihinde Anti-Terör Kuruluşu'nun kurulduğunu açıklamasının ardından Azov başta olmak üzere birçok gönüllü birlik resmi olarak kurulmuş ve faaliyete geçmiştir (Puglisi, 2015, s. 4-5; Saressalo ve Huhtinen, 2018, s. 432). Çatışmanın başlarında büyük oranda sınır bölgelerinde silah kaçakçılığı görevini üstlenen Azov Alayı (Cohen ve Green, 2016, s. 2), Ağustos 2014 tarihinde Ilovaisk şehrinde gerçekleşen çatışmalardaki başarısı ile öne çıkmaya başlamıştır (Puglisi, 2015, s. 10).

Azov Alayı'nın sahadaki başarılarına sahip olan benzer direniş grupları bulunmaktadır. Azov Alayı'nı öne çıkaran temel unsur ise aşırı sağ görüşte olması ve bu sebeple uluslararası alanda

Neo-Nazi sempatizanlarını kuruluşu üye olarak çekebilmesidir (Karagiannis, 2016, s. 143). 2014 ile 2019 yılları arasında elli farklı ülkeden toplamda on yedi bin kişinin Azov Alayı'na katıldığı belirtilmektedir (The Soufan Center, 2020). Ancak, yönetim kadrosu ve yurtdışı katılımının aşırı sağ görüşlerini açıkça belirtmesine rağmen Azov Alayı'nın gönüllülerinin tamamının aşırı sağcılardan oluştuğunu söylemek de doğru olmamaktadır. Azov Alayı'nın büyük bir kısmını sıradan Ukraynalı gönüllüler oluşturmaktadır (Saressalo ve Huhtinen, 2018, s. 433). Ayrıca, Azov Alayı iki noktada Ukrayna'daki diğer gruplardan ayrılmaktadır. İlk olarak, birçok ulusal ordunun ve diğer gönüllü grupların aksine, Azov Alayı'nın kadın ve erkek üyeleri birlikte çatışmalara katılmaktadır (Cohen ve Green, 2016, s. 3). İkinci olarak ise, Azov Alayı propaganda faaliyetleri ve gönüllü sayısının artırılması kapsamında dijital olanakları son derece başarılı şekilde kullanmaktadır. Twitter ve Youtube başta olmak üzere tüm sosyal medya uygulamalarını başarı ile kullanan Azov Alayı, 2015 yılında bir uygulama geliştirmiş ve gönüllülerin başvuru ve seçimini bu kanaldan gerçekleştirmiştir (Saressalo ve Huhtinen, 2018, s. 436-440).

2014 ve 2015 yılında Azov Alayı ve diğer gönüllü birliklerin ayrılıkçı güçlere karşı Ukrayna Ordusu ile birlikte faaliyet göstermesi bu oluşumlara Ukrayna içerisinde belirli bir meşruiyet kazandırmıştır. 2015 yazında Ukrayna'da gerçekleştirilen bir ankette gönüllü birlikler Ukrayna ordusundan sonra en güvenilen aktörler olarak belirlenmiştir (Käihkö, 2018, s. 154). Ancak, Azov Alayı'na ait birliklerin savaş suçu kapsamına alınabilecek bazı faaliyetleri ve ayrılıkçılar ile mücadelenin koordinasyonu konusunda Ukrayna Ordusu ile Azov Alayı arasında yaşanan anlaşmazlıklar grubun etkisini 2022 yılındaki savaşa kadar azaltmıştır. Özellikle, Haziran 2014 tarihinde Mauripol şehrinde yaşanan çatışmalarda aşırıya kaçan Azov faaliyetleri ve Ilovaik'de yaşanan çatışmalardaki koordinasyon sıkıntısı

Azov ile Ukrayna ordusu arasında yaşanan gerilimi artırmıştır (Bukkvol, 2019, s. 295-296). Bu durumun bir sonucu olarak, dönemin Ukrayna Hükümeti Kasım 2014 tarihinde Azov Alayı'nı "özel amaçlı birlik" statüsünde Ukrayna Ulusal Muhafızları'na resmi olarak bağlayarak grubun aşırı faaliyetlerinin önüne geçilmesini ve Ukrayna ordusu ile koordinasyonu artırmayı amaçlamıştır (CISAC, 2022).

2017 yılından sonra sahadaki faaliyetlerinden çok içinden çıkardığı figürlerin siyaset kariyeri ve personel eğitimine odaklanan Azov Alayı, 2022 tarihinde savaşın başlamasıyla tekrar aktif olarak sahalara dönmüştür. Rus güçlerinin Ukrayna'yı işgale başlamasının ardından çatışmaların en yoğun yaşandığı Mauripol başta olmak üzere Kiev ve Kharkiv savunmalarında en aktif ve etkili devlet dışı aktör olmuştur (Stanford University Center for International Security and Cooperation, 2022).

Uluslararası Lejyon

Uluslararası Lejyon Wagner Grubu ve Azov Alayı'ndan üç noktada farklılık göstermektedir. İlk olarak, Wagner Grubu ve Azov Alayı'nın aksine Uluslararası Lejyon 2014-2015 yılında yaşanan çatışmalarda görev almamıştır. Uluslararası Lejyon, Rus işgali başladıktan sonra Mart 2022 tarihinde Ukrayna Devlet Başkanı Zelensky'nin çağrısı ile kurulan göreceli olarak yeni bir birliktir (Tang, 2022). İkinci olarak ise, diğer devlet dışı muharip aktörlerin aksine, Uluslararası Lejyon bölgenin vatandaşları değil tamamen Ukrayna'ya savaşmak için gelen gönüllü yabancı savaşçılardan oluşmaktadır. Ukrayna Hükümeti'nin açıkladığı verilere göre Mart 2022 tarihinden itibaren elli iki farklı ülkeden toplamda yirmi binden fazla kişi Uluslararası Lejyon'a dahil olmuş ve Ukrayna saflarında savaşmaktadır (van Dongen, Weijenberg, Vugteveen ve Farrell-Moloy, 2022). Son olarak ise, Uluslararası Lejyon'a katılmak için belirli şartların sağlanması gerekmektedir. Lejyon'un resmi internet sitesine göre, silah kullanma bilgisi ve askeri

tecrübenin yanı sıra ideolojik olarak da uygun olmak gerekmektedir (The International Legion of Defense of Ukraine, 2023). Bu durumun bir sonucu olarak Leyjon birlikleri, Azov Alayı ve Wagner'in 2022 yılındaki personelinin çoğunun aksine, ciddi bir askeri tecrübeye sahip personelden oluşmaktadır. Bu sebeple, nicel olarak sayısı diğer iki aktörden az olsa da muhariplik açısından diğer iki aktörden daha başarılı olduğunu savunmak mümkündür.

Uluslararası Leyjon gönüllüleri sadece sahada aktif çatışmalara katılan bireylerden oluşmamaktadır. Savaşın siber mücadele ve propaganda alanlarında çalışan bilgi işlem alanında tecrübeli gönüllüler ise Uluslararası Leyjon Bilgi Teknoloji Taburu ismi altında Rus devlet kurum ve kuruluşlarına yönelik siber saldırılar ile Rus vatandaşlarına yönelik çevrim içi propaganda faaliyetlerinde görev almaktadır (Serpanos ve Komninos, 2022, s. 90). Aynı şekilde, Leyjon'un finansal ve ekipman ihtiyaçlarının giderilmesi konusunda da çevrimiçi kampanyalar yürütülmektedir (Serafin, 2022, s. 474).

Uluslararası Leyjon personelinin hukuki statüsü de tartışmalı bir süreci içermektedir. İlk olarak, Uluslararası Leyjon'un Ukrayna ordusuna bağlı bir birim olarak kurulması sebebiyle, yabancı savaşçıların Ukrayna ordusu içerisinde faaliyet göstermesi ve emir komuta zincirine dahil olması konusu önem arz etmektedir. Bununla birlikte, savaşın bitmesini müteakip süreçte, Leyjon personelinin savaş esnasında dahil olduğu çatışmalarda savaş suçu işlemesi halinde yargılama usulünün, suçu işleyen personelin vatandaşlık bağına göre mi, yoksa emir komuta zincirinde hareket etmesi sebebiyle² Ukrayna Savunma

² Uluslararası Leyjon'a dahil olan gönüllüler Ukrayna Ordusu tarafından maaş almaktadır. İlgili ödemenin alt limit 630 Amerikan doları olup üst limitin verisine rastlanmamıştır. Detaylı bilgi için bkz. Arraf, J. ve Mckinley Jr, J. C. (17 Haziran 2022). Foreign fighters in Ukraine, many in motley groups, face perils if captured. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com>

Bakanlığı'nın bir personeli statüsünde mi değerlendirileceği muğlak bir konuyu teşkil etmektedir. İkinci bir husus ise, birçok ülkenin vatandaşlarına yabancı bir ülkeye gidip savaşmasını hukuken yasaklamış olmasıdır. Örneğin İngiliz hukuk sisteminde Foreign Enlistment Act 1870, Amerikan hukuk sisteminde The Neutrality Act 1794 ve Kanada hukuk sisteminde ise Foreign Enlistment Act 1937 isimli kanunlar ile vatandaşların yabancı bir ülkede savaşmasını yasaklamıştır (Pitchford, 2022). Bu duruma rağmen, Batılı ülkelerin birçok kısmı vatandaşlarına Uluslararası Lejyon'a katılmama tavsiyesi vermekle birlikte henüz herhangi bir hukuku süreç başlatmamışlardır.

Sonuç

Wagner Grubu, Azov Alayı ve Uluslararası Lejyon muhariplik ve çatışmaya olan etkileri bakımından bölgede faaliyet gösteren diğer devlet dışı aktörlerden ayrılmaktadır. Bu aktörlerin değerlendirilmesi açısından ise üç unsur önem taşımaktadır. Bunlar muhariplik seviyesi, ideolojik yaklaşım ve personel yapısıdır.

Muhariplik ve çatışmaya olan etkileri bakımından incelendiğinde üç aktöründe savaşa aktif olarak katılan diğer devlet dışı aktörlerden daha iyi performans sergilediğini belirtmek mümkündür. Kendi aralarında bir karşılaştırma yapıldığında ise Uluslararası Lejyon'un çatışmalara olan etkisinin savaşın seyrine olan etkisi bakımından diğer aktörlere göre daha fazla olduğunu söylemek mümkündür. Bu durumun temel sebebi olarak Lejyon personelinin taktik, operasyonel ve koordinasyon yeteneklerine sahip olan eski asker ve güvenlik güçleri personelinden oluşmasıdır. Savaş sürecinde açık kaynaklardan ulaşılabilen ve Rus ordu ve mühimmatına önemli derecede zarar veren operasyonların büyük bir kısmının

Lejyon personeli tarafından icra edildiği görülmektedir. Savaşa olan etkisi bakımından ikinci sıradaki aktör ise Wagner Grubu'dur. Özellikle savaşın ilk ayındaki Rus ilerlemesinin büyük bir kısmı Wagner personeli tarafından gerçekleştirilmiştir. Ancak, ilerleyen aylarda Ukrayna tarafından daha sert bir direnişle karşılaşılması ve Wagner personelinin niteliğinin değişmesi Wagner Grubu'nun savaşma kapasitesine büyük ölçüde negatif etki etmiştir. Son olarak ise Azov Alayı, Mauripol şehrindeki direnişinin haricinde, diğer iki aktöre göre daha etkisiz olmuştur.

İdeolojik açıdan bakıldığında ise üç aktöründe farklı saiklerle çatışmalara müdahil olduğu görülmektedir. Azov Alayı aşırı sağ görüş ile birlikte Ukrayna milliyetçiliğinin harmanlandığı bir siyasi spektrumdan beslenmektedir. Wagner Grubu personelinin ideolojik duruşu ise, bir özel şirket personeli olmalarına rağmen, Rus milliyetçiliğinden ve kişisel refah arayışından müteşekkil bir oluşumdur. Son olarak, Uluslararası Lejyon personelinin büyük bir kısmının ideolojik motivasyonu ise demokrasinin ve Batı medeniyetinin Ruslara karşı korunmasında rol alma güdüsüdür.

Açık kaynaklardaki verilere göre üç aktörün de sahada aktif olarak mücadele eden personel sayısı yaklaşık yirmi bin civarındadır. Bu durumun sonucu olarak personelin nicel değil nitelik bakımından mukayese edilmesi daha doğru olacaktır. Yukarıda bahsedildiği üzere, Uluslararası Lejyon göreceli olarak daha nitelikli bir personel yapısına sahiptir. Ancak, Lejyon personelinin tamamına yakını bölgenin vatandaşlarından oluşmamaktadır. Bu durumun aksine, Wagner personelinin büyük bir kısmı Rus vatandaşlarından oluşmaktadır. Son olarak, Azov Alayı ise daha hibrit bir personel yapısına sahiptir. Personelinin çoğunluğunu Ukraynalı vatandaşlar oluşturmakla birlikte özellikle aşırı sağ görüşlü ve bölgenin dışından gelen büyük oranda gönüllüye de sahiptir. Savaş sürecinde üç aktörün personeli saha tecrübesi kazanmakta veya tecrübesini artırmaktadır. Aynı şekilde,

bölgeden ve bölge dışından gelen gönüllüler arasında da finansal ve sosyal bağlar kurulmaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak, özellikle Azov Alayı'na katılan aşırı sağ görüşlü gönüllülerin kurduğu bu ağların, savaşın bitmesinin ardından potansiyel bir terör şebekesine dönüşme ihtimali kuvvetli olarak değerlendirilmektedir.

Kaynakça

- Åslund, A. (2005). *The economic policy of Ukraine after the Orange Revolution*. *Eurasian Geography and Economics*, 46(5), 327-353.
- Bartles, C. K., & McDermott, R. N. (2014). *Russia's military operation in Crimea: Road-testing rapid reaction capabilities*. *Problems of Post-Communism*, 61(6), 46-63.
- Beale, J. (22 Aralık 2022). *Russia-supporting Wagner Group mercenary numbers soar*. 18 01, 2023 tarihinde BBC: <https://www.bbc.com/news/world-europe-64050719> adresinden alındı.
- Blaž, L. (2013). *Ukraine's independence and its geostrategic impact in Eastern Europe*. *Debatte: Journal of Contemporary Central and Eastern Europe*, 21(2-3), 165-181.
- Brown, D. & Horton, J. ve Ahmedzade, T. (15 Ocak 2023). *Ukraine weapons: What military equipment is the world giving?*. 16 01, 2023 tarihinde BBC: <https://www.bbc.com/news/world-europe-62002218> adresinden alındı.
- Bukkvoll, T. (2016). *Russian special operations forces in Crimea and Donbas*. *Parameters*, 46(2), 13-21.
- Bukkvoll, T. (2019). *Fighting on behalf of the state—the issue of pro-government militia autonomy in the Donbas war*. *Post-Soviet Affairs*, 35(4), 293-307.
- Bunce, V., & Hozic, A. (2016). *Diffusion-proofing and the Russian invasion of Ukraine*. *Demokratizatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization*, 24(4), 435-455.

- Burke-White, W. W. (2014). *Crimea and the international legal order. Survival, 56(4), 65-80.*
- Cohen, M., & Green, M. (2016). *Ukraine's volunteer battalions. Infantry magazine, 6(1), 1-5.*
- D'anieri, P. (2019). *Gerrymandering Ukraine? Electoral consequences of occupation. East European Politics and Societies, 33(1), 89-108.*
- Düvell, F., & Lapshyna, I. (2015). *The EuroMaidan protests, corruption, and war in Ukraine: Migration trends and ambitions. Migration Information Source, Online Journal of the Migration Policy Institute.*
- Dyner, A. M. (2018). *The Role of Private Military Contractors in Russian Foreign Policy. The Polish Institute of International Relations. 64, 1-2.*
- Erkan, A. Ç. (2021). *Çin-Rusya Enerji İlişkilerinde Yeni Dengeler. Nobel Yayınları.*
- Euronews. (4 Ocak 2023). *War in Ukraine: Head of Russian Wagner group says Bakhmut is a 'fortress'. 18 01, 2023 tarihinde Euronews.: <https://www.euronews.com/2023/01/04/war-in-ukraine-head-of-russian-wagner-group-says-bakhmut-is-a-fortress> adresinden alındı.*
- Girardone, C. (2022). *Russian sanctions and the banking sector. British Journal of Management, 33(4), 1683-1688.*
- Hale, H. E. (2008). *The double-edged sword of ethnofederalism: Ukraine and the USSR in comparative perspective. Comparative Politics, 40(3), 293-312.*
- Heinemann-Grüder, A., & Aris, S. (2022). *Wagner Group. Russian Analytical Digest (RAD), 290, 1-9.*
- Instituto Espanol de Estudios Estrategicos. (2015). *Russian National Security Strategy, December 2015 – Full-text Translation. 03 01, 2023 tarihinde Official Website of Instituto Espanol de Estudios Estrategicos: <http://www.ieee.es/Galerias/fichero/OtrasPublicaciones/Internacional/2016/Russian-National-Security-Strategy-31Dec2015.pdf> adresinden alındı.*

- Käihkö, I. (2018) *A nation-in-the-making, in arms: control of force, strategy and the Ukrainian Volunteer Battalions*, *Defence Studies*, 18(2), 147-166
- Karagiannis, E. (2016). *Ukrainian volunteer fighters in the eastern front: ideas, political-social norms and emotions as mobilization mechanisms*. *Southeast European and Black Sea Studies*, 16(1), 139-153.
- Katchanovski, I. (2008). *The orange evolution? The "orange revolution" and political changes in ukraine*. *Post-Soviet Affairs*, 24(4), 351-382.
- Kubicek, P. (2009). *Problems of post-post-communism: Ukraine after the Orange Revolution*. *Democratization*, 16(2), 323-343.
- Kuczyński, G. (30 Mart 2018), *Putin's Invisible Army*. 16 01, 2023 tarihinde The Warsaw Institute Review: <https://warsawinstitute.org/putins-invisible-army/> adresinden alındı.
- Kuzio, T. (2006). *Ukraine Is Not Russia*. *The SAIS Review of International Affairs*, 26(2), 67-83.
- Liadze, I., Macchiarelli, C., Mortimer-Lee, P., & Juanino, P. S. (2022). *The economic costs of the Russia-Ukraine conflict*. *NIESR Policy Paper*, 1-10.
- Mankoff, J. (2014). *Russia's latest land grab: How Putin won Crimea and lost Ukraine*. *Foreign Affairs*, 93, 60-68.
- Marten, K. (2019), *Russia's use of semi-state security forces: the case of the Wagner Group*. *Post-Soviet Affairs*, 35(3), 181-204.
- Marxsen, C. (2014). *The Crimea crisis—an international law perspective*. *Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht (Heidelberg Journal of International Law)*, 74(2), 367-391.
- Masters, J. (2020). *Ukraine: Conflict at the crossroads of Europe and Russia*. *Council on Foreign Relations*, 1-13.
- McFaul, M. (2007). *Ukraine imports democracy: External influences on the Orange Revolution*. *International Security*, 32(2), 45-83.

- Miller, A. H., Hesli, V. L., & Reisinger, W. M. (1994). *Reassessing mass support for political and economic change in the former USSR*. *American Political Science Review*, 88(2), 399-411.
- Mitrokhin, N. (2015). *Infiltration, instruction, invasion: Russia's war in the Donbass*. *Journal of Soviet and Post-Soviet Politics and Society*, 1(1), 219-249.
- Payne, K. B., & Foster, J. S. (2017). *Russian strategy Expansion, crisis and conflict*. *Comparative Strategy*, 36(1), 1-89.
- Petro, N. N. (13 Mart 2015). *Understanding the other Ukraine: identity and allegiance in Russophobe Ukraine*. 03 01, 2023 tarihinde E-International Relations: <https://www.e-ir.info/2015/03/13/understanding-the-other-ukraine-identity-and-allegiance-in-russophone-ukraine/> adresinden alındı.
- Pifer, S. (8 Aralık 2022). *The Russia-Ukraine war and its ramifications for Russia*. 14 01, 2023 tarihinde The Brookings Institute. <https://www.brookings.edu/articles/the-russia-ukraine-war-and-its-ramifications-for-russia/> adresinden alındı.
- Pitchford, S. (1 Mart 2022). *Foreign Fighters In Ukraine: Is It Legal?*. 20 01, 2023 tarihinde Human Rights Pulse: <https://www.humanrightspulse.com/mastercontentblog/foreign-fighters-in-ukraine-is-it-legal> adresinden alındı.
- Puglisi, R. (2015). *Heroes Or Villains?: Volunteer Battalions in Post-Maidan Ukraine*. Istituto Affari Internazionali (IAI), 1-20.
- Rabin, A. (4 Ekim 2019), *Diplomacy and Dividends: Who Really Controls the Wagner Group?*, 16 01, 2023 tarihinde Foreign Policy Research Institute: <https://www.fpri.org/article/2019/10/diplomacy-and-dividends-who-really-controls-the-wagner-group/> adresinden alındı.
- Rondeaux, C. (7 Kasım 2019), *Decoding the Wagner Group: Analyzing the Role of Private Military Security Contractors*

- in Russian Proxy Warfare*. 16 01, 2023 tarihinde New America: <https://www.newamerica.org/international-security/reports/decoding-wagner-group-analyzing-role-private-military-security-contractors-russian-proxy-warfare/> adresinden alındı.
- Saressalo, T., & Huhtinen, A. M. (2018). *The Information Blitzkrieg—“Hybrid” Operations Azov Style*. *The Journal of Slavic Military Studies*, 31(4), 423-443.
- Sasse, G. (2001). *The ‘new’ Ukraine: A state of regions*. *Regional & Federal Studies*, 11(3), 69-100.
- Serafin, T. (2022). *Ukraine’s President Zelensky Takes the Russia/Ukraine War Viral*. *Orbis*, 66(4), 460-476.
- Serpanos, D., & Komninos, T. (2022). *The cyberwarfare in Ukraine*. *Computer*, 55(7), 88-91.
- Shevel, O. (2015). *The parliamentary elections in Ukraine, October 2014*. *Electoral Studies*, 39(3), 153-177.
- Sluzhba Bezpeky (8 Ekim 2017), *Slidchi SBU vypysaly povidomlennya pro pidozru kerivnyku rossiyskoi PVK ‘Wagnera’ Dmytru Utkinu*, 16 01, 2023 tarihinde <https://ssu.gov.ua/ua/news/1/category/2/view/3989#>. EAH LJMpL.dpbs adresinden alındı.
- Stanford University Center for International Security and Cooperation. (2022). *Azov Movement*. <https://cisac.fsi.stanford.edu/mappingmilitants/profiles/azov-battalion> adresinden alındı.
- Sukhankin, S. (18 Aralık 2019), *Russian PMCs in the Syrian Civil War: From Slavonic Corps to Wagner Group and Beyond*. *The Jamestown Foundation*, <https://jamestown.org/program/russian-pmcs-in-the-syrian-civil-war-from-slavonic-corps-to-wagner-group-and-beyond/> adresinden alındı.
- Sukhankin, S. (2019b). *Unleashing the PMCs and Irregulars in Ukraine: Crimea and Donbas*. *War by Other Means*.
- Tang, I. C. (2 Eylül 2022). *The Latest in a Long Line: Ukraine’s International Legion and a History of Foreign Fighters*. *Harvard International Review*.

<https://hir.harvard.edu/the-latest-in-a-long-line-ukraines-international-legion-and-a-history-of-foreign-fighters/> adresinden alındı.

The International Legion of Defense of Ukraine. (2023). *You can volunteer for Ukraine if you.* <https://theinternationallegion.org/> adresinden alındı.

The Soufan Center. (21 Nisan 2020), *The Wagner Group: A Russian Symphony of Profit and Politics*, <https://thesoufancenter.org/intelbrief-the-wagner-group-a-russian-symphony-of-profit-and-politics/> adresinden alındı.

Umland, A. (2019). *Irregular militias and radical nationalism in post-Euromaydan Ukraine: the prehistory and emergence of the "Azov" battalion in 2014. Terrorism and Political Violence*, 31(1), 105-131.

van Dongen, T., Weijenberg, G., Vugteveen, M., & Farrell-Molloy, J. (4 Mayıs 2022). *Foreign volunteers in Ukraine: security considerations for Europe. International Center for Counter-Terrorism.* <https://icct.nl/publication/foreign-volunteers-in-ukraine-security-considerations-for-europe/> adresinden alındı.

Wolczuk, K. (2005). *Ukraine after the Orange Revolution.* Centre for European Reform. Policy Brief.

YAZARLAR

Adnan SEYAZ

Adnan Seyaz lisans eğitimini Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (İngilizce) bölümünde tamamlamıştır. Lisansüstü çalışmalarını aynı niversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bilim Dalında tamamlayarak 2018 yılında “Sovyet Sonrası Rusya Federasyonu’nda Demokrasi Tecrübesi: Rekabetçi Otoriteryanizm” başlıklı teziyle doktor unvanını almıştır. Bir dönem Vilnius niversitesi’nde (Litvanya) eğitim görmüş ve Rusya, Almanya, Polonya ve Sırbistan’da çeşitli konferanslarda bildiriler sunmuştur. Çalışma alanları Rusya siyaseti, Post-Sovyet alışmaları, demokratikleşme ve otoriterleşme konularını kapsamakta ve bu alanlarda yayımlanmış birçok makale ve kitap bölümü bulunmaktadır. 2009 yılından beri Kırklareli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde görev yapmaktadır.

Ahmet ATEş

Lisans derecesini Adnan Menderes Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden 2011 yılında almıştır. Müteakiben, aynı niversitede “Stratejik İstihbarat ve Türk Dış Politikası’na Etkisi” başlıklı tezi ile yüksek lisans eğitimini 2013 yılında tamamlamıştır. 2015 yılında University of Delaware Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünde doktora eğitimine başlamıştır. 2017 yılında “An Evaluation of the US Intelligence Community after 9/11” adlı tezi ile ikinci yüksek lisans derecesini alan Ahmet Ateş 2020 yılında aynı niversiteden “Understanding the Change in Intelligence Organizations: An Institutional Framework” adlı tezi ile doktor unvanı almıştır. Temel araştırma alanları istihbarat ve ulusal güvenliktir.

Anıl ağlar ERKAN

2011 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümünden mezun olmuştur. 2013 yılında Adnan Menderes Üniversitesi SBE Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans

Programını tamamlamıştır 2014 yılından beri Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Tefenni Meslek Yüksekokulu Yönetim ve Organizasyon Bölümü İnsan Kaynakları Yönetimi Programında Dr. Öğr. Üyesi olarak çalışmaktadır. Erkan, enerji, dış politika ve güvenlik alanlarında çalışmalar yapmaktadır.

Ayça EMİNOĞLU

1997 yılında Yakın Doğu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde lisans eğitimini, 2009 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Uluslararası İlişkiler anabilim dalında yüksek lisansını ve 2011-2015 yılları arasında yine Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası ilişkiler Anabilim dalında doktora eğitimini bitirmiştir. Halen Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası ilişkiler Bölümünde Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır.

Eda TUTAK

1989 yılında İzmir’de doğan Dr. Öğr. Üyesi Eda Tutak; 2012 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden bölüm birincisi ve yüksek onur öğrencisi olarak mezun oldu. Ardından 2014 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler anabilim dalı tezli yüksek lisans programını, 2021 yılında ise aynı üniversitede Uluslararası İlişkiler Anabilim dalında doktora programını tamamladı. 2015-2017 tarihleri arasında İzmir Olgunlaşma Enstitüsü Araştırma Birimi’nde hizmet verdikten sonra 2017’de Gümüşhane Üniversitesi’nde Öğretim Görevlisi olarak göreve başlayan Tutak, 2022 yılında Doktor Öğretim Üyesi olarak Gümüşhane Üniversitesi İrfan Can Köse Meslek Yüksekokulu Hukuk Bölümüne atandı. Halen bu üniversitede Hukuk Bölümü Başkanı olarak görev yapan Dr. Öğr. Üyesi Eda Tutak, uluslararası ilişkiler alanında spesifik olarak deniz gücü,

denizcilik stratejileri ve denizcilik politikaları kapsamında çalışmalarını sürdürmektedir.

Fevzi KIRBAŞOĞLU

01.09.1993 tarihinde Erzurum İli Yakutiye İlçesi'nde doğdu. 2015 yılında Atatürk Üniversitesi – İktisadi ve İdari Bilimler Fakóltesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. 2019 yılında yüksek lisans öğrenimini Karadeniz Teknik Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda tamamladı ve “Avrupa Birliği'nin Yükselen Güçlere Yönelik Politikası: Türkiye Örneđi” başlıklı yüksek lisans teziyle Uluslararası İlişkiler uzmanı unvanını aldı. 2019 yılında, YÖK 100/2000 Doktora Projesi kapsamında, Karadeniz Teknik Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik ve Terör öncelikli alanında doktora öğrenimine başladı. 2021 yılından itibaren Karadeniz Teknik Üniversitesi – İktisadi ve İdari Bilimler Fakóltesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Arş. Gör. olarak görev yapmayı sürdürmektedir.

Gökhan OÇALAN

1989 yılı Tokat Erbaa doğumlu olan yazar, ilk orta ve lise eğitimini Erbaa'da tamamlamış, 2008-2012 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans, 2013-2015 yılları arasında Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. 2019 yılından itibaren Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda doktora eğitimine devam etmektedir. 2016 yılında Genelkurmay Harekât Başkanlığı'nda Uluslararası İlişkiler Uzmanı olarak memuriyet görevine başlayan yazar, hâlihazırda Milli Savunma Bakanlığı bünyesinde Giresun Askerlik Şube Başkanlığı'nda görevine devam etmektedir. Evli olan yazar iyi seviyede İngilizce ve başlangıç seviyesinde Rusça bilmektedir.

Hasan YILMAZ

1995 yılında Kara Harp Okulundan mezun olmuş, çeşitli birlik komutanlığı ve yurt içi ve yurt dışı karargâh görevlerinde bulunmuştur. 2000-2001 yıllarında ABD Dz.Kuv.leri Yüksek Lisans Okulunda Uluslararası Güvenlik ve İstihbarat Çalışmaları alanında “Turkey and the Middle East: Threats and Opportunities” başlıklı tez ile yüksek lisans derecesi, 2015-2016 yıllarında Barselona Uluslararası Çalışmalar Enstitüsünde Uluslararası İlişkiler alanında “Turkey’s Foreign Policy Towards Russia: Business as Usual?” başlıklı tez ile diğer yüksek lisans derecesini almıştır. 2018 yılında TSK’dan emekli olmuştur. Halen Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Uluslararası İlişkiler Doktora Programı öğrencisidir.

Hülya KINIK

Hülya Kınık, 2012 yılında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü lisans programından mezun olmuştur. 2015 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı yüksek lisans programını; 2022 yılında ise aynı üniversite ve anabilim dalında doktora eğitimini tamamlamıştır. Kınık’ın “Yükselen Güçler”in uluslararası sistem üzerindeki etkilerini, ağırlıklı olarak Türk Dış Politikası’na odaklanarak araştırdığı doktoru tezi, 2023 YÖK Üstün Başarı Ödülleri kapsamında Sosyal ve Beşerî Bilimler alanında yılın en iyi doktora tezi ödülüne layık görülmüştür. 2014-2023 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı’nda Araştırma Görevlisi olarak görev yapan Kınık, Ağustos 2023 itibarıyla Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü’nde Dr. Öğretim Üyesi olarak görevine devam etmektedir.

Kemal GÖKÇAY

Selçuk Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümünden 2010 yılında mezun oldu. 2012’de aynı üniversite ve bölümde yüksek lisansını bitirdi. 2013-2014 yıllarında Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi’nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. 2015 yılında MEB yurt dışı lüsans üstü bursu kapsamında ABD’ye gitti. Önce University of Texas at Austin (Austin, Teksas) 1 yıl dil eğitimi, ardından Georgia State University’de (Atlanta, Georgia) ikinci Master’ını tamamladı. 2019’dan beri Atatürk Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalışmakta ve Bursa Uludağ Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümünde doktorasına devam etmektedir.

Meltem HASANÇEBİ

20.09.1991 tarihinde Trabzon ili Araklı ilçesinde doğdu. 2014 yılında Atatürk Üniversitesi - İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü’nden mezun oldu. 2016 yılında Atatürk Üniversitesi - Edebiyat Fakültesi, Rus Dili ve Edebiyatı’na başladı. 2021 yılında Giresun Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı’nda yüksek lisans programını tamamladı ve “"Kemalist Söylem" Üzerinden Türk Dış Politikası’nı Anlamak” başlıklı yüksek lisans teziyle Uluslararası İlişkiler uzmanı unvanını aldı. 2021 yılında başladığı Karadeniz Teknik Üniversitesi – Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı’nda doktora programına halen devam etmektedir.

Muhammet NEGİZ

Uludağ Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü mezunudur. Rusya Federasyonu Eğitim Bakanlığı Dil Bursu ile St. Petersburg Devlet Üniversitesi Filoloji Fakültesi’nde eğitim almıştır. Erzincan Üniversitesi (EBYÜ) işletme yüksek lisansının ardından lisansüstü eğitimine EBYÜ-Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Ortak Doktora Programında devam etmektedir. Erzincan Üniversitesi’ndeki

araştırma görevliliği ve Abay Kazak Dil ve Kültür Merkezi koordinatör yardımcılığı görevleri sonrasında halen Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak akademik çalışmalarına devam etmektedir.

Muharrem BAYRAK

Muharrem Bayrak, Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) Sosyal Bilimler Enstitüsü (SBE) Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı'nda YÖK 100/2000 "Uluslararası Güvenlik ve Terör" Doktora Programı'nda öğrencidir. Yüksek lisans eğitimini "Nordik ve AB güvenlik Yaklaşımlarının Güvenlikleştirme Teorisi Çerçevesinde Analizi" başlıklı teziyle 2019-2022 yılları arasında KTÜ SBE Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Doç. Dr. Vahit Guntay danışmanlığında tamamlamıştır. Lisans eğitimini 2014-2019 yılları arasında yine aynı üniversitede tamamlamıştır. Bayrak, 2022 yılında KTÜ SBE Uluslararası İlişkiler A.B.D. YÖK 100/2000 Uluslararası Güvenlik ve Terör Doktora programında öğrenciliğine devam etmektedir. Bayrak, KTÜ Stratejik Araştırmalar Merkezi'nde araştırmacı olarak görev üstlenmektedir. Araştırma alanlarını, uluslararası ilişkiler ana başlığı altında uluslararası güvenlik çalışmaları, güvenlik teorileri, terörizm ve siber güvenlik oluşturmaktadır.

Murat ÇEMREK

Sırasıyla ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde lisans, Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde yüksek lisans ve doktora ve Budapeşte Koleji: Yüksek İhtisas Çalışmaları Enstitüsü'nde (Macaristan) doktora sonrası çalışmasını tamamladı. Bilkent, Atatürk Alato (Kırgızistan), Selçuk, El Farabi (Kazakistan) Üniversitelerinde ve Polis Akademisi'nde lisanstan doktora çeşitli düzeylerde dersler verdi. Ahmet Yesevi Uluslararası Üniversitesi'nin (Kazakistan) Avrasya Araştırma Enstitüsü'nün Kurucu Müdürlüğünü üstlendi. Selçuk Üniversitesi'nde Bölüm

Başkanlığı, Erol Güngör Türk Diasporası Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü ve Üniversite Erasmus Programı Koordinatörlüğünü yürütücülüğünü yapmış olan Çemrek, halen Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde Bölüm Başkanlığı, Türkçe ve İngilizce olmak üzere birçok ulusal ve uluslararası dergide makale, değerlendirme, kitap bölümü yazar Çemrek, birçok akademik derginin de editörler kurulu, hakem ve bilimsel danışmanlar kurulunda yer almaktadır.

Murat ÜLGÜL

Doç. Dr. Murat Ülgül, Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde öğretim üyesidir. 2006 yılında Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde lisans eğitimini bitirdikten sonra ABD'de Florida State University'de Doğu Avrupa ve Rus Çalışmaları programında (2008-2010) ve University of Delaware'da Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünde (2010-2012) yüksek lisans yapmıştır. 2015 yılında University of Delaware'da doktorasını tamamlamıştır. Başta International Relations, Middle East Policy ve International Spectator olmak üzere birçok uluslararası ve ulusal dergide yayını ve kitap bölümleri olan Dr. Ülgül, aynı zamanda Uluslararası Güvenliğe Giriş (Nobel Akademik Yayıncılık, 2021) kitabının da editörlerindedir.

Müge YÜCE

2010 yılında İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü lisans programından, 2014 yılında Harp Akademileri Komutanlığı Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (SAREN) Uluslararası İlişkiler yüksek lisans programından mezun olmuştur. 2020 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde doktora eğitimini tamamlayan yazar, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Dr. Öğr. Üyesi olarak görev yapmaktadır. Özel çalışma alanı Çin Dış Politikası olan Yüce, daha önce Turku, Opole ve Tayvan National Chung Hsing Üniversiteleri'nde bulunmuştur.

Nimet KALKAN

Nimet Kalkan, İşletme Bölümü ve Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü lisans programlarında çift anadal yaparak Ufuk Üniversitesinden mezun olmuştur. Eğitimini burslu ve birincilik derecesi ile tamamlayan Kalkan, 2015 yılından bu yana Karadeniz Teknik Üniversitesi, İşletme Bölümü, Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak görev yapmaktadır. Aynı üniversitede İşletme Bütünleşik Doktora Programını 2023 yılında tamamlayan Kalkan'ın akademik çalışmaları; stratejik yönetim, uluslararası işletmecilik, birleşme ve satınalmalar, ihracat, sürdürülebilirlik ve etik gibi konular üzerine yoğunlaşmaktadır.

Nükhet GÜNTAY

Nükhet Güntay, 2016 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans eğitimini tamamlamıştır. 2020 yılında yine Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. 2021 yılında aynı programda, Güvenlik ve Terör alanında 100/2000 YÖK Projesi destekli burslu doktora eğitimine başlamıştır ve bu programda çalışmalarını sürdürmektedir. Lisans eğitimi sırasında Mevlâna değişim programı kapsamında Kazakistan'da, yüksek lisans ve doktora eğitimi sırasında Erasmus değişim programı kapsamında Portekiz'de bulunmuştur.

Rukiye PATAN

Rukiye Aleyna Patan 1998 yılında İstanbul'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 2016 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler Bölümü lisans programına başlayıp 2020 yılında mezun oldu. Aynı yıl içerisinde Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde Yüksek Lisans programına başlayan Rukiye Aleyna Patan, Potsdam

Üniversitesi'nde değişim programını tamamladıktan sonra 2023 yılında Münih Teknik Üniversitesi'nde ikinci Yüksek Lisans eğitimine başlamıştır.

Vahit GÜNTAY

2008 yılında Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans eğitimini tamamlamıştır. 2012 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini, 2016 yılında yine aynı programda doktora eğitimini tamamlamıştır. 2009-2016 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak görev yapan GÜntay, 2017 yılından bu yana aynı bölümde Doç. Dr. olarak görevine devam etmektedir. Doktora çalışması öncesi ve sonrasında yurtiçi ve dışında siber güvenlik ile ilgili birçok araştırma ve projeye katkı sağlayan GÜntay; lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde Siber Politikalar, Siber İstihbarat ve Dış Politika, Dijital Diploması, Devletler ve Yapay Zekâ gibi dersler vermektedir.

KARADENİZ

2022 GELİŞMELERİ IŞIĞINDA
BÖLGESEL DEĞERLENDİRMELER

KTÜ-SAM Kitapları 3

www.ktu.edu.tr/sam

ISBN: 978-605-2271-60-5

© 2023 Karadeniz Teknik Üniversitesi Yayınları

1. Baskı: Aralık 2023, Trabzon